

1972

MUUSIKAÕPETUSE FAKULTATIIVKURSUSE

N Ä I D I S P R O G R A M M

I X - X I kl.

S e l e t u s k i r i

Üldhariduslikus keskkoolis on fakultatiivse ainena võimalik õpetada iga klassikomplekti kohta üks tund nädalas (35 tun-di õppeaastas) muusikat. Fakultatiivne muusikaõpetuse tund on tähtsaks esteetilise kasvatusvahendiks uue põlvkonna igakülg-sel arendamisel. Teadliku ja süsteemikindla muusikaõpetuse kau-du avarduvad võimalused tundna õppida tänapäeva progressiivset muusikakultuuri, väärtuslikku klassikalist pärandit ja rahva-loomingut põhilisemates žanrides. Kooris või vokaalansambelis lauldes, orkestris, instrumentaalansambelis mängides arenevad õpilaste muusikalised võimed, väljendusoskus, emotsionaalsus. Samuti areneb õpilase muusikaline maitse, süveneb armastus muu-sikaga tegelenise vastu.

Muusikaõpetuse fakultatiivkursuse programmi üksikosi võib vastavalt kooli traditsioonidele, õpilaste koosseisule, muusi-kaõpetaja või kooli direktsiooni äranägemisele rakendada järg-miselt:

- 1) koorilaul,
- 2) ansamblilaul,
- 3) instrumendiõpetus ja kooliorkester (puhkpill, keelpill, rahvapill, kergemuusika orkestrid),
- 4) muusikaajalugu ja literatuur,
- 5) solfedžo (koori-, ansamblilauljatele),
- 6) harmoonia alused, laulude seadmine, orkestreerimine kooli instrumentaalansamblile (üldharidusliku kooli muusikaklassides, laste muusikakoolis õppinutele, koo-li orkestrites mängijatele).

1. K o o r i l a u l

Kui koolis on arenenud koorilaulu traditsioonid ja keskkooli õpilased lauldes nadilased, laste- või poistekooris omanud vajalikke kogemusi, on otstarbekas keskkooli sega-, nais- või meeskoori edukamaks tööks rakendada muusikaõpetuse fakultatiivset tundi. Kuna keskkooli kooris laulavad õpilased koos kõikidest keskkooli klassidest, siis on võimalik koori tööks ka mitut fakultatiivset muusikaõpetuse nädalatundi kasutada. Seega olenevalt õpilaste noodilugemise oskusest ja vokaalsetest võimetest on õpetajal - koorijuhil võimalik vajaduse korral koori õppetööd ka häälerühnade kaupa korraldada.

2. A n s a m b l i l a u l

Kooli muusikaelu mitmekesistamiseks on soovitatav organiseerida muusikaliselt ja vokaalselt võimekamatest õpilastest ansambleid. Ansambelitöö eesmärgiks on õpilaste vokaalsete ja muusikaliste võimete arendamine.

Laulude sisule vastav kunstiline ettekanne saavutatakse ilusaks laulmiseks vajalike tehniliste oskuste omandamise ning rakendamise kaudu. Ilusa ja ilmeika laulmise tehnilisteks alusteks on otstarbekas hingamine, õige häälemoodustamine ja selge diktsioon.

Otstarbeka hingamise väljaarendamisel on eesmärgiks nn. alaroidelise hingamistüübi kujundamine, mis soodustab sügavanat ja elastsenat hingamist.

Häälekujundusliku töö aluseks on õpilastes loomuliku pingeta laulmisviisi arendamine.

Hea diktsiooni väljakujundamiseks on vaja aktiivselt tööle rakendada kogu artikuleerimisaparaat - huuled, keel, suukoobas.

Ansamblil moodustamisel on oluline, et lauljate häälerühma määramisel võetaks aluseks esmajoones tema vokaalsed omadused ja ulatus, sest kestev ebasobivas tensesituuris laulmine mõjub

häälele halvasti.

Ansamblu töö planeerimisel ja repertuaari valikul arvestada õpilaste vokaalseid võimeid, hääleulatust, lauljate vanust.

Tutvustada õpilasi interpreteerimiskunsti saladustega levimutes laulužanrides (rahvalaul, klassika nõukogude laul ja kaasaegne kerge muusika).

Programmis toodud teemad on peamiselt praktilist laadi. Neid selgitada seoses õppimisel ja viimistlemisel oleva repertuaari omandamisega. Vestlusmaterjali kasutada laulu vaheaegadel, häälele vajalikku puhkust andes.

3. Instrumendiõpetus ja kooliorkester

Instrumendiõpetuse eesmärgiks on anda õpilastele elementaarseid mänguoskusi valitud instrumentidel, millel on võimalik mängida ka kooli mõnes instrumentaalansamblis või orkestris. See pakub õpilastele suurt huvi, ühtlasi arendab muusikalist algatusvõimet, aktiivsust ja aitab sisustada vaba aega. Orkestrite, ansamblite rakenduslik osa on aga kogu koolikollektiivile vajalik nii tähtpäevade tähistamisel kui ka õpilaste vaba aja veetmisel, puhkeõhtute korraldamisel. Kuna koos instrumente õppida ja kooliorkestris mängida võivad õpilased erinevatest klassidest, siis programm õppeaastate järgi ei ole piiritletud. Viljeldava orkestri või instrumentaalansambli tüübi ja koosseisu valib kooli juhtkond kas vastavalt traditsioonidele või muusikaõpetaja kutsumusele ja vilmuustele.

Õppetöö algab väikese sissejuhatusega õpitavast instrumendist ja selle lähemate sugulusinstrumentide ajaloost, ühtlasi õpetatakse ka instrumendi hooldamist. Instrumendiõpetus toimub pillirühmade kaupa väikestes gruppides. Vastavale ettevalmistusele ja partiide omandamisele järgneb koosmängu harjutamine.

Üldharidusliku kooli tingimustes on oluline suunata õpilane võimalikult kiiresti kooliorkestrisse jõukohaseid partiisid mängima. Selleks olgu noorte mängijate ettevalmistamine orkestri tööks tihedalt seotud orkestri kontserdi ja tarbemuusika re-

pertuaariga.

4. Muusikaajalugu ja -literatuur

Lisaks keskkooli õppeplaani kohasele muusikaõpetuse tunnile, kus muusikaajalugu ja -literatuuri väga piiratud aja tõttu on võimalik käsitleda ainult kõige üldisemalt, võib moodustada klassidevahelise muusikahuviliste kursuse, kus õppeaasta jooksul (35 tunni vältel) fakultatiivse aiena õpitakse tundma muusikaajaloo lehekülgi põhjalikumalt.

Fakultatiivkursuse programmi koostab muusikaõpetaja, arvestades seejuures õpilaste huviseid ja kalduvusi, samuti olemasolevat fonoteeki, sest kogu töö peab olema väga tihedalt seotud muusika kuulamisega. Kursuse töömoodika on põhiliselt leenguline, mida illustreeritakse muusikaliste näidetega. Oluline tähtsus on õpilaste iseseisval kodusel tööil, muusikapalade kuulamisel, analüüsimisel ja mitmesuguste lisanaterjalide (artiklite, biograafiate, publitsistika) läbitöötamisel. Läbitöötatud materjali kinnistamiseks on soovitatav korraldada kursuse seminare, laiemaks publitseerimiseks ülekoollilisi referaate, muusikaõhtuid, lokeooriume, kontsertide ühiskülastusi, vastavate raadio- ja televisioonisaadete kuulamisi, nende arutelusid, interpreetidega kohtumisi jne.

Fakultatiivse muusikaajaloo kursuse materjali käsitlese ja kalendaarse jaotuse aluseks on soovitatav võtta Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt kinnitatud I.Kulli ja O.Tuusa "Muusikaajalugu keskkoolile" (Tln. 1971). Täiendava kirjandusena võib kasutada:

J.Jürisson "Heliloojad romantikud" 1967.

J.Jürisson "Vanast muusikast" 1961.

J.Jürisson "Palestrinast Bachini" 1966.

J.Jürisson "Viini klassikute koolkond" 1967.

H.Tauk "Kuuš Eesti tänase muusika loojat" 1970.

A.Vahter, L.Nornet "Nõukogude Eesti muusikast" 1965.

V.Ojakäär "Džäss-muusika" 1966.

A.Solevtsov "N.A.Rimski-Korsakov" 1956.

V.Vassina Grössman "Esimene raamat muusikast" 1955.

U.Soomere "Kuulata, mõista, hinnata" 1969.

A.Marguste "Eesti rahvaleoming" 1967.

Fakultatiivne kursus jaotada kolmele õppeaastale. Seega algab iga uus kursus kolme aasta järel, millest võivad osa võtta õpilased kõikidest keskkooli klassidest. Ka nooremate klasside muusikaajaloo huvilistele õpilastele võib kursustest osavõttu soovitada.

Muusikaõpetajal on õigus õpilaste huvisid ja kalduvusi, samuti käepärast olevat literatuuri arvestades mõnda ajastut, heliloojat või teost põhjalikumalt käsitleda, samas aga mõnda osa õpikust vahele jätta. Ka heliloojate tähtsamate juubelite ja tähtpäevade puhul võib materjali käsitluses kalendaarseid muudatusi teha. Seetõttu programmi tundide löikes materjali ei piiritle. Küll aga annab programmi umbkaudse materjali jaotuse õppeaastate löikes. Kuna kursustest võtab osa õpilasi erinevatest klassidest ja kursuse töö intensiivsus on märgatavalt erinev muusikaõpetuse tunni omast, siis muusikaõpetuse klassitunnis käsitletava ajaloolise materjaliga häirivat temaatilist seost ega paral-
lelismi tekkida ei saa.

5. S o l f e d ž o

(keeri- ja ansamblilauljatele)

Solfedžo ülesandeks on anda lauluhuvilistele õpilastele hea muusikaline kuulmine, noodilugemise oskus, intonatsioon ja rütmitaju, oskus kuulnud meloodiat analüüsida ja jõukohaseid kirja panna, tunnetada erinevaid helilaade ja osata analüüsida lihtsaimaid muusikavorme. Peamiseks tööviisiks on solfedžeerimine, et tagada keeri, ansambli või soolopartiide osandamine noodist laulmise teel.

Noodist laulmisel tuleb peatähelepanu omistada puhtale into-

natsioonile, rütmilisele, dünaamilisele ja tempolisele täpsusele ning meloodia fraseerimisele. Silmas tuleb pidada ka seosmise kuulmise arendamist. Selleks laulda vaheldumisi mõttes ja kuuldeliselt. Solfedžo harjutusi laulda ka tekstiga, samuti mõnikord instrumendi (klaveri) saatel. Laulda ka mitmehäälseid koori- ja ansamblilaule. Intenatsioonitaju kinnistamiseks laulda duur- ja moll-heliastmeid, intervalle, akorde kindlas helistikus ja eraldada neid kuulmise järgi.

Muusikalise mälu arendamiseks on soovitatav teha suulisi ja kirjalikke diktaate. Anda ka koduseid ülesandeid. Kuna kooris ja ansamblis on õpilased erineva teoreetilise ettevalmistusega (mõned õppinud muusikaklassides, laste muusikakoolides), samuti erinevatest klassidest, siis tuleks vajalike varemõpitud teoreetisi teadmisi korrata ja süvendada.

Needist laulda (solfedžeerida) ainult relatiivsel meetodil. Needist laulmise harjutamiseks kasutada valikuliselt ilmunud solfedžo õpikuid (E.Aarne, I, II, Kalnõkov-Fridkin I, II, Ostrovski I, II, Spesobin I, II, Laduhhin), koolilaulikuid, muusikaõpetuse eriklasside laulikuid, kõikide kooriliikide koorilaulude kogumikke, "Laulge kaasa" ja muid väljaandeid. Võimaluse piires kasutada solfedžo tunni kooris, ansamblis või soololaulus õppimisele tulevat repertuaari. Solfedžo harjutusi valida selliselt, et programmis käsitletav teema leiaks praktilist rakendamist, süvendamist.

Kuna solfedžos edasijõudmine oleneb suurel määral õpilaste koosseisust, individuaalsetest võimetest ja olemasoleva ettevalmistusest, siis programm õppematerjali tundide lõikes ei piiritle, vaid annab temaatilise järgnevuse. Küll aga tugineb 8-kl. keoli muusikaõpetuse programmi jäägitule täitmisele.

6. H a r m o o n i a a l u s e d, laulude seadmine, keoli instrumentaalansamblile orkest- reerimine

Harmonia- ja kompositsioonihuviline muusikaõpetaja, ansamb-

li- või orkestrijuhht võib enda ümber koondada grupi mõningase muusikalise ettevalmistusega õpilasi, kooliorkestri liikmeid, ansamblite lauljaid harmoonia seaduspärasuste tundma õppimiseks. Harmoonia fakultatiivse kursuse ülesandeks on anda õpilastele elementaarseid teadmisi harmoonilisest helikeelest muusikateostes, arendada nende esteetilist arusaamist mitme-häälsusest, anda oskus mitmehäälsel muusika analüüsiks, tajuks ning rahvaviiside ja lihtsamate meloodiate harmoneerimiseks, samuti kooli kergemuusika ansamblile või orkestrile orkestreerimiseks. Ühtlasi äratada huvi kompositsiooni vastu ja valmistada õpilasi ette vastavasse erioppeasutusse astumiseks.

Töö põhivormideks on kirjalike ülesannete lahendamine, harmooniliste seoste mängimine ja improvisatsioonide arendamine klaveril ning heliteoste harmooniline analüüs, samuti kergemuusika ansamblitele repertuaari orkestreerimine, seadmine. Fakultatiivset harmoonia kursust võib komplekteerida keskkooli erinevate klasside õpilastest.

PROGRAMM

1. Keerilaul

Keskkeelides tuleks rohkem keerilauluga haarata ka poisse, noormehi. Nais- ja segakeelide kõrval luua suurematesse keskkeelidesse ka meeskoor (3-häälne). Sellega kindlustame rohkem meeslauljate järelkasvu tuleviku keerikultuurile. Õppimisele ja viimistlemisele kuuluv keeri repertuaar tuleb valida klassikalise ja kaasaegse keeriliteratuuri ning rahvalaulude paremikust. Repertuaari valikul arvestada õpilaste vokaalsoid võimeid ja hääle ulatust. Erilise ettevaatlikkusega suhtuda äsja häälemurde läbinud poiste häälte rakendamisse ja kujundamisse. Täielikult tuleb omandada nii keelinoorte kui ka üldlaulupeo keelikeelide kohustuslik repertuaar.

Kuna keerirepertuaar ei ole aastast aastasse stabiilne, siis keerilaulu programmis keeritööd nädalate ega semestrite lõikes ei piiritleta. Kohustuslikule repertuaarile täiendav valik ja keeri töö kalendaarne planeerimine jääb iga õpetaja-keerijuhi individuaalseks ülesandeks.

2. Ansambli laul

Programm on jaotatud kolmele õppeaastale (IX, X, XI klass)
1 tund nädalas.

Programmi osad: 1. Teoreetiline:

- a) elementaarsed teadmised hääleaparaadi anatomiast ja füsioloogiast,
- b) hääle arendamise meetodika põhinõuded.

2. Praktiline:

- a) elementaarsete vokaaltehniliste oskuste omandamine:
õige hingamine laulmisel, vaba ja avara suukoopa rakendamine laulmisel, hääle koondamine, resonaatorite teadlik rakendamine;
- b) analüütilise vokaalse laulmise arendamine;

- c) iseseisvate, individuaalsete vilumuste arendamine;
- d) ansamblilise ühtsuse taotlemine.

IX klass (35 tundi)

Ansambli moodustamine. Vestlus õppetöö eesmärkidest ja ülesannetest. Algteadmisi hääleaparaadi ehitusest, hingamisest, resonanteritest ja kuulmise osast laulmisel. Hääle kujundamisest kõnes ja laulus: hingamistüübid, hääleatakk, artikulasiooni (diktsiooni) osatähtsusest. Elementaarsete lauluoskuste arendamine: kehä asend, õige hingamine, häälikute formeerimine. Täishäälikute ja silpide kujundamine. Hääldamispuuduste kõrvaldamine. Lihtsamad intervallilised hüpped registrite ühtlustamiseks. Fraseerimise oskuse alged.

X klass (35 tundi)

Mees- ja naishääled. Iseloomustus, ulatus, registrid (vastavalt ansambli koosseisule). Hääle kõlavuse ja ulatuse arendamisest eri vanuseastmetel. Hääle mutatsioon, selle mõju hääle üldisele arengule. Ansambli lauljate tehniliste ja vokaalsete oskuste arendamisest erinevates žanrides, stiilides, kaasa arvatud mõõdukas lavaline liikumine. Individuaalsete lauluoskuste arendamine. Tämbriilise kõlavuse ühtlustamine. Diapaseoni laiendamine. Keerukamate intervallide ja kromaatilise heliredeli intonatsiooniline omandamine. Põhilised hääleliikuvuse oskused. Eriharjutuste rakendamine individuaalpuuduste kõrvaldamiseks ja tämbriiliseks ühtlustamiseks. Vokaalstiilist. Muusika ja teksti seoste tähtsusest.

XI klass (35 tundi)

Hääle lahtilaulmise teoreetilised ja praktilised alused. Ansambli ühtlustamine. Vokaaltehniliste (tempo, staccato, legato, eellöök) ja esinemisoskuse süvendamine. Artikulasiooni kujundamine, kõlavuse ühtlustamine, diapaseoni laiendamine. Laulmise elementaarsete analüüsioskuste arendamine. Sisu ja vormi seostest käsitletavates žanrides. Vokaalsete vahendite

kasutamisest kunstilise sisu avanisel ansamblile omases žanris.

3. I n s t r u m e n d i õ p e t u s j a k o o l i e r k e s t e r

Metoodilised põhinõuded:

- 1) Heli tekitamise võtete õppimine ja järkjärguline mängu-
- kuse omandamine.
- 2) Algteadniste omandamine instrumentaalmuusika liikidest ja
õpitavast instrumendist.
- 3) Instrumendi käsitlemine, mängija õige asend mängimisel
- (kehaheid, käteheid, hingamine).
- 4) Kandva teeni, õige aplikatuuri, fraseerimise, strihhide
- omandamine.
- 5) Mängutehnika vajalikuks omandamiseks etüüdide ja helirede-
- lite mängimine (vastavalt instrumendi spetsiifikale ja õpi-
- lase edasijõudmisele).

Vajaduse ja võimaluse korral kasutada antud instrumendi-
le koostatud spetsiaalseid mängukeele, õpikuid.

- 6) Edukamaid õpilasi rakendada ka sooloesinemisteks ja or-
- kestris soolopartide mängimiseks.
- 7) Orkestri repertuaari valikul arvestada õpilaste mänguteh-
- nilisi võimeid, repertuaari rakenduslikku tähtsust ja
kontsertesinemiste temaatilist sobivust (marsid, hünnid,
esinemispalad, tantsumuusika, vokalistide, ansamblite ja
tantsurühmade saated, laulu- ja tantsupidude repertuaar
jne.).

4. M u u s i k a a j a l u g u j a

- l i t e r a t u u r

I kursus (35 tundi)

Muusika arenguperioodid: Vana-aja muusika. Muusika kesk-
ajal - Orlando di Lasso ja Giovanni Pierluigi Palestrina. Muu-
sika uusajal. Uusaja muusika enne Prantsuse kedaalikkude rove-

lutsiooni. Georg Friedrich Händel ja Johann Sebastian Bach, Uusaja muusika Prantsuse kodanliku revolutsiooni ajastul. Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven. Viini klassikute ajaleeline tähtsus.

Uusaja muusika pärast Prantsuse kodanlikku revolutsiooni. Saksa, Austria ja Ungari romantikud. Franz Schubert, Robert Schumann, Ferenc Liszt, Richard Wagner, Johannes Brahms.

Prantsuse ja peela romantikud. Hector Berlioz, Georges Bizet, Fryderyk Chopin.

Itaalia romantikud Giuseppe Verdi.

Põhjamaade romantikud. Edvard Grieg, Jean Sibelius.

II kursus (35 tundi)

Vene romantikud. Talupojalaul ja linnaromanss vene rahvusromantilise helileemingu lättena. Mihhail Glinka, Aleksandr Dargomõžski.

Kultuuri- ja muusikaelu XIX sajandi 60-79-ndatel aastatel. Anton Rubinstein. "Võimas rühm". Modest Mussorgski, Aleksandr Borodin, Nikolai Rimski-Korsakov. Pjotr Tšaikovski.

Muusikakultuur XIX sajandi lõpul ja XX sajandi alguses. Pingealine poliitiline olukord ja uued jooned kunstileemingus. Sergei Rahmaninov.

Muusika XX sajandil. Claude Debussy. Arnold Schönberg, Béla Bartók. Carl Orff. Igor Stravinski.

Olustikumuusika XX sajandil. George Gershwin.

III kursus (35 tundi)

Vene nõukogude helileeming. Nõukogude muusika arenguetapid. Sergei Prokofjev. Aram Hatšaturjan. Dmitri Kabalevski. Dmitri Šostakovitš. Georgi Sviridov.

Massilaul ja selle nimekad viljelejad.

Eesti muusika. Rahvaleeming. Asjaarnastajaliku keerilaulu ja pillimuusika periood. Esimesed kutselised helileojad - keerilaulu viljelejad. Muusikaelu elavnemine ja kunstilise taseme

tõus. Heliloomingu žanriline mitmekesisustumine XX sajandi alguses. Rahvusliku väljenduslaadi taotlused koorimuusikas. Algpärased ooperi tekkinine. Uuenduslikud taotlused instrumentaalmuusikas rahvusliku helikeele pinnal. Muusikaolu ja helilooming Nõukogude Eestis. Lühinälevaade teiste nõukogude rahvaste muusikast.

5. S o l f e d ž o

I kursus (35 tundi)

1. Astmeline liikumine duur-heliastmiku piires. C-duur. Taktinööb $\frac{3}{4}$. Vältustest kaheksandaikkude paar. Intervallid p.4, p.5. Intervalle laulda kindlas helistikus.

2. Hüpped püsivatele astmetele. G-duur. Intervallid p.8, p.1.

3. Moll-laad. Loomulik, harmooniline ja meloodiline moll. Astmeline liikumine mollis. A-moll. Intervallid v.3 ja s.3.

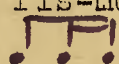
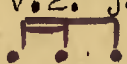
4. Duur ja moll kolmköla. Põhiastmete (T-S-D) kolmkölad ja juhthelid loomulikus duuris ja harmoonilises mollis. E-moll. Taktinööb $\frac{4}{4}$. Intervallid s.2 ja v.2.

5. F-duur ja d-moll. Rütmifiguur . Transponeerimine.

6. Intervallid s.6 ja v.6. D-duur ja h-moll.

7. B-duur ja g-moll. Rütmifiguur . Eeltakt.

II kursus (35 tundi)

8. A-duur ja fis-moll v.2. ja s.2. lahendustega. Rütmi-figuurid   .

9. Es-duur ja c-moll. Kolmköla pöörded.

10. E-duur ja cis-moll.

11. Vähendatud kolmköla loomuliku duuri ja harmoonilise molli VII astmelt lahendusega toonikasse.

12. As-duur ja f-moll. D₇ loomuliku duuri ja harmoonilise molli lahendusega V astmelt toonikasse. V.7 koos lahendustega duuris ja mollis V astmelt.

13. Põhiastmete kolmkölad neljahäälselt. S.7 loomuliku duuri I astmelt ja loomuliku melli III astmelt koos lahendustega.

III kursus (35 tundi)

14. H-duur ja gis-mell. Triiel.

15. Diateenilised laadid: jeenia, deeria, früügia, lüüdia, mikselüüdia, eelia. 6-esakne taktimööd.

16. Harmooniline duur.

17. Kremaatiline abineet ja kremaatiline läbiminev meet. Paralleelne ja vahelduv laad.

18. Fis-duur ja dis-mell.

19. Ges-duur ja es-mell.

6. H a r m o o n i a a l u s e d,

laulude seadmine, keeli instrumentaalansamblile orkestreerimine

I kursus (35 tundi)

1. Üldmõisted akordist (1 tund).

Akordi mõiste ja liigid. Akordihelid ja akordivöörad helid. Kolmköla neljahäälsed seade, kitsas ja lai asend, meeleediline seis. Kahendamine kolmkölas 4-h.seade puhul.

2. Põhikolmkölade funktsionaalne süsteem. Harmoonilised järgnevused (3 tundi).

Põhifunktsioonid laadis. Püsivad ja kulgevad funktsioonid ja neid esindavad kolmkölad.

3. Põhikolmkölade ühendamine (2 tundi).

Harmooniline ja meeleediline ühendamine. Häälte juhtimine kvart-kvindi vahetult asetsevate põhikolmkölade meeleedilisel ühendamisel. Häälte juhtimine S ja D kolmködade ühendamisel. Mõisted: sujuv liikumine ja hüpe. Keelatud käikudest käsitleda häälte ühesuunalist liikumist, paralleelseid ja vastassuunalisi oktaave, kvinte ja priime.

4. Meleedia harmoneerimine põhikolmköladega (3 tundi).

Anda õpilastele konkreetne plaan töö käigu kohta meleedia

harmoneerimisel. Oluline on meloodia analüüs, selle vorm, s.t. laused ja nendevahelised tsensuurid. Bassi kujundamisel pöörata tähelepanu bassi meloodilisele joonele, vältides ühesuunalisi kvartide ja kvintide käike. Madalpunkt bassis. Keskmiste häälte kujundamisel kasutada sujuvat häälte liikumist.

5. Kelmköla ümberasetamine (2 tundi).

Kelmköla meloodilise seisu muutmine. Kelmköla asendi muutmine. Meloodilise seisu ja asendi muutmine üheaegselt.

6. Bassi harmoneerimine põhikelmköladega (2 tundi).

Peamiseks probleemiks bassi harmoneerimisel on meloodia kujundamine. Meloodia kujundamisel jälgida loogilist arengut: tõusu, kulminatsiooni ja langust. Selle saavutamiseks kasutada kõiki varemõpitud harmoneerimisvõtteid, kelmkölade harmoneerimist ja meloodilist ühendamist ja kelmkölade ümberpaigutamist.

7. Hüpped akordi tertsiile meloodias kelmkölades ühendamisel.

Asendi muutmine kahe erineva funktsiooniga kelmköla vahel. Jälgida, et ei tekiks häälte ristumisi ega üle oktaavi vahet kelme ülemise häälte vahel.

8. Kadentsid (3 tundi).

Liht- ja lihtkadentsid. Autentne ja plagaalne lihtkadents. Täis- ja peelkadents. Kinnine ja lahtine täiskadents. Lihtkadentsi I ja II kuju. Kadentside kasutamine perioodi harmoneerimisel. K_{64} kadentsi kvart-sekstakord.

9. Põhikelmkölade sekstakordid (põhisekttakordid) (2 tundi).

Kahendused põhisekttakordides. Sekstakordide ulatus ja ümberasetamine. Kelmkölade ja sekstakordide ühendamine.

10. Sekstakordidega harmoneerimisel esinevad hüpped (2 tundi).

Kvardi- ja kvindihüpped meloodias ja keskmistes häältes. Üleminek kitsast asendist laia ja vastupidi. Hüpped akordi põhiteenile või kvindile erinevate astmete akordide ühendamisel. Hüpped akordi tertsiile bassis.

11. Läbiminevad ja abikvartsektakordid (2 tundi).

Läbiminevaist käsitleda T_{64} ja D_{64} . Abikvartsektakordidest S_{64} täiendavas plagaalkadentsis. Häälte juhtimine. Nende asukoht meotrumis. Tüüpilisi käike meloodias, mida harmoneeritakse läbiminevate kvartsektakordidega.

12. Dominantseptakord ja tema pöörded (5 tundi).

D_7 ehitus, kuju ja ulatus. D_7 ottevalmistamine T , T_6 ja K_{64} -ga D ja D_6 -ga ja S või S_6 -ga. Läbiminev, hüppega võetud ja ottevalmistatud septim. Septimi lahendus. Täieliku ja mittetäieliku D_7 lahendamine T -sse ja VI astmesse.

D_7 pöörded, ehitus ja lahendused. D_7 pöörete ühendamisele eelnenud akordidega. D_7 ja tema pöörete ümberasetamine. Läbiminev D_{43} ja tema lahendamisel kasutatud hüpped.

13. Duuri ja harmoonilise nelli täielik funktsionaalne süsteem (3 tundi).

S - kolmköla, kui funktsionaalse süsteemi tsentrum. Põhi- ja kõrvalkolmkölad. Kõrvalkolmkölade kuuluvus põhifunktsioonidesse. Samasse funktsionaalsesse gruppi kuuluvate akordide ühendamise.

14. II_6 ja II (3 tundi).

II_6 ottevalmistamine, kahendamine. Häälte juhtimine II_6 ühendamisel teiste akordidega. II kasutamine loomulikus duuris.

15. Kordamine, kinnistamine (1 tund).

II kursuse (35 tundi)

1. VI. katkestatud kadents (5 tundi).

VI astme kolmköla funktsionaalsus. Tema kasutamine katkestatud järgnevuses. (D -VI või D_7 -VI). Katkestatud järgnevus kui üks levinumaid perioodi laiendamise võtteid. Häälte juhtimine ja kahendused. Häälte juhtimine D -VI ja D_7 -VI ühendamisel.

VI kasutamine vahelülina T ja S vahel ja K_{64} ees.

2. Harmoniline duur (2 tundi).

S, S₆ ja II, II₆ kasutamine harmoonilises duuris.

3. II₇ ja tema pöörded (5 tundi).

II₇ ja pöörded duuris ja mollis. II₇ ja selle pöörete ettevalmistamine T, T₆ ning subdominandi grupi akordidega. Septimi ettevalmistamine. II₇ ja tema pöörete lahendamine D-kolmkölla, D₇ ja selle pööretesse, K₆₄ ja plagaalsetes järgnevustes teenikasse. Plagaalse kadentsi I erikuju: T-S-II₆-T. Läbiminev T₆, II₇ ja II₆₅ vahel. Läbiminev T₆₄, II₆₅ ja II₄₃ vahel.

4. VII₇ ja tema pöörded (5 tundi).

Väike ja vähendatud VII₇ (juhtseptakord). VII₇ ja tema pöörete ettevalmistamine subdominandi grupi akordidega, kusjuures ühendamine on harmooniline. T või T₆ VII₇ ja ta pöörete ees. VII₇ ja ta pöörete ettevalmistamisest VI ja D-kolmkölla. VII₇ ja tema pöörete lahendamine T-kolmkölla või selle pööretesse tertsi kahendusega. VII₇ ja pöörete lahendamine funktsionaalseselt D₇ ja selle pööretesse. Läbiminev S₆₄ VII₇ ja VII₆ vahel. Läbiminev T₆ VII₆₅ ja VII₄₃ vahel ja läbiminev D-kolmkölla VII₄₃ ja VII₂ vahel. Plagaalse kadentsi II erikuju. T-S-VII₄₃-T

5. D₉ (2 tundi).

Suur ja väike dominantnoomakord. Suur D₉ loomulikus duuris ja väike D₉ harmoonilises duuris ja mollis. D₉ neljahäälse seades (ilma kvindita). D₉ ettevalmistamine subdominandi grupi akordidega, K₆₄, T või dominandi grupi akordidega. D₉ lahendamine täielikku T-kolmkölla ja funktsionaalselt mittetäielikku D₇. D₉ kasutamisest ja ümberasetamisest.

6. Dominant sekstiga (1 tund).

D-kolmköla sekstiga (D⁶ ja D₇ sekstiga (D⁶) D⁶ ja D₇ ettevalmistamisest ja lahendamisest. D⁶ ja D₇ kadentsides ja lauses.

7. Akordinärgid (2 tundi).
Tähtnimetused noodiridade kohal.
8. Tetraherdide harmoneerimine (2 tundi).
Tõusva ülemise tetraherdi harmoneerimine duuris ja meloodilises mellis (T-S-VII₆-T).
Laskuva ülemise tetraherdi harmoneerimine duuris I-III-S-D või VI-III-S-T.
9. Mitteakordihelid, meloodilise figuratsiooni võtted (4 tundi).
Altereerimise võimalustest laadides, duuris, mellis. Alteratsiooni võimalused akordides.
10. Temaalne sekvents (5 tundi).
Sekventsi mõiste. Sekventsi lüli. Sekventsi motiiv ja kadents. Tutvuda lülidega, mis koosnevad:
 - 1) kolmköladest ja nende pööretest,
 - 2) septakordist või selle pööretest ja lahendusest kolmkölla või selle pöördesse.
11. Kordamine, kinnistamine (2 tundi).

III kursus (35 tundi)

1. Helistiku suhete esinemisvorme, helistike sugulus (6 tundi).
Kaldumine. Modulatsioon. Vastandamine. Modulatsiooni liigid: järk-järguline modulatsioon, järsk modulatsioon, meloodiline ja laadiline modulatsioon.
2. Orelipunkt (1 tund).
Mõiste. Teenika- ja dominandi - orelipunkt.
3. Põhilised klaveri faktuuri liigid (5 tundi).
Rütmiseerimata faktuur väljapeetud nootides. Rütmiseeritud tantsuline faktuur. Meloodilis-harmoniline figuratsioon.
4. Džässilikud võtted harmoonias (10 tundi).
Džässiliku harmoonia põhijooni. Viiehäälne seade (4 häält + bass). Neljahäälne seade (3 häält + bass). Kolmehäälne seade (2 häält + bass).
5. Instrumentaalansamblite koosseisud (1 tund).

6. Vokaalansamblite koosseisud ja vokaalseaded (valikuliselt) - (1 tund).
7. Orkestreerimine (valitud koosseisule) - (6 tundi).
8. Improvisatsiooni osast kerge muusikas (2 tundi).
Meloedilise joone arenduslikud võtted.
Improvisatsiooni saatmisest.
9. Teatsumuusika karakterid ja tempod (1 tund).
10. Kursuse kordamine (2 tundi).

Õpikuina soovitatav kasutada:

1. E.Seri - "Harmonia" 1966.
2. U.Naissee - "Harmonia alused" 1961.
3. U.Naissee - "Džässilik harmonia ja orkestratsioon" 1969.
4. A.Arenski - "Praktilise harmonia ülesannete kogu".
5. S.Maksimov - "Harmonia harjutused klaveril" 1968.
6. I.Dubovski, S.Jevsejev, I.Spassobin, V.Sokolev - "Harmonia õpik" 1956.

Vahutunud ja koolitaja
 teadetiud C. okt. 1972

MUUSIKAÕPETUSE FAKULTATIIVKURSUSE

N Ä I D I S P R O G R A M M

I X - X I kl.

S o l e n u s k i r i

Üldhariduslikus keskkoolis on fakultatiivse ainena võimalik õpetada iga klassikomplekti kohta üks tund nädalas (35 tun-di õppeaastas) muusikat. Fakultatiivne muusikaõpetuse tund on tähtsaks esteetilise kasvatusvahendiks uue põlvkonna igakülg-sel arendamisel. Teadliku ja iseteenimikindla muusikaõpetuse kau-du avarduvad võimalused tunda õppida tänapäeva progressiivset muusikakultuuri, väärtuslikku klassikalist pärandit ja rahva-loomingut põhilisemates žanrites. Kooris või vokaalansambelis lauldes, orkestris, instrumentaalansambelis mängides arenevad õpilaste muusikalised võimed, väljendusoskus, emotsionaalsus. Samuti areneb õpilase muusikaline maitse, süveneb armastus muu-sikaga tegelenise vastu.

Muusikaõpetuse fakultatiivkursuse programmi üksikosi võib vastavalt kooli traditsioonidele, õpilaste koosseisule, muusi-kaõpetaja või kooli direktiooni äranägemisele rakendada järg-miselt:

- 1) koorilaul,
- 2) ansamblilaul,
- 3) instrumendiõpetus ja kooliorkester (~~pubkpill, koolpill,~~ rahvapill, kergemuusika orkestrid),
- 4) muusikaajalugu ja literatuur,
- 5) selfedžo (koori-, ansamblilauljatele),
- 6) harmoonia alused, laulude seadmine, orkestrorgraine kooli instrumentaalansamblile (ülharidusliku kooli muusikaklassides, laste muusikakoolis õppinutele, koo-li orkestrites mängijatele).

ühikud Nava 2. Keskoolil
kambla 1970/71. a.
(okt. 1970)

20

NUUSIKALISE KASVATUSE FAKULTATIIVKURSUSE

PROGRAMM 10. ja 11. KLASSILE.

Teema: Tähtsamad muusikažanrid.

Õpetuslik eesmärk: Laiendada ja süvendada teadmisi muusikažanritest, anda sellega õpilastele suuremaid võimalusi ja kogemusi muusika kuulamiseks.

Kasvatuslik eesmärk: Täiendada meie kontserdipublikut haritud ja kasvatatud kuulajatega. Arendada laste tundemaailma ja suunata nende vastuvõtlikkust heale ning ilusale.

Märkus: Programm on koostatud käesoleval momendil olemasoleva muusikalise materjali põhjal, mis aga õppeaasta esimestel kuudel täieneb, võimaldades veelgi põhjalikumat programmi teemade käsitlemist.

TÄHTSAMAD MUUSIKAŽANRID.

Teemad.

1. Muusikalisest vormist. 2 tundi
Perioodivorm. Kahe- ja kolmeosaline lihtvorm.
Rondovorm. Variatsioonivorm. Sonaadvorm. Fuuga.

Vokaalmuusika žanrid.

- I. 2. Lühikäanrid. 1 tund
Laul. Romanss. Ballaad. Ansambli laul. Koorilaul.
3. Kantaat. 1 tund
Bachi, vene, nõukogude, eesti heliloojate kantaate.
4. Oratoorium. 1 tund
Händeli, Haydini, nõukogude, eesti heliloojate oratooriume.
5. Mess. Reekviem. 1 tund
Messi põhiosad. Kontsertmess. Reekviemi põhiosad.
Reekviemi filosoofiline sisu.
6. Ooper. 5 tundi
Ooperi ehitus. Opera seria. Opera buffa. Rahvuslikud ooperi koolkonnad. Muusikaline draama. Džässoooper.
Eesti heliloojate ooper.

7. Operett. 1 tund

Vana klassikaline operett. Kaasaegne operett.
Eesti heliloojate operett. Muusikal.

II. Instrumentaalmuusika žanrid.

8. Tantsužanrid. 1 tund

9. Muud lühikäiged. 2 tundi

Prelüüd. Etüüd. Nokturn. Skertso. Ballaad.
Rapsoodia. Fantaasia.

10. Vana ja uus süit. 2 tundi

Süidi klassikalised osad. Programmiline, teatri-
muusika, balleti-, vokaalsüit.

11. Sonaat. 2 tundi

Sonaat 16.- 17. saj. heliloojate loomingus.
18.- 19. saj. sonaat. Kaasaegne sonaat.

12. Kontsert. 2 tundi

Kontserdi ehitus. Vana concerto grosso. Klassi-
kaline soolokontsert. Kontsert vene, nõukogude,
eesti heliloojate loomingus.

13. Sümfonia. 5 tundi

Sümfonia ehitus. Klassikaline sümfonia. Beet-
hoveni sotsiaalne sümfonia. Sümfonia romanti-
kute, vene, nõukogude, eesti heliloojate loo-
mingus.

14. Kontsertavamäng. 1 tund

Klassikaline kontsertavamäng. Vene ja eesti heli-
loojate kontsertavamäng.

15. Sümfooniline poem. 2 tundi

Lishti sümfooniline poem. Vene, nõukogude, eesti
heliloojate sümfoonilisi poeme.

16. Ballett. 3 tundi

Balleti ehitus ning sisu. 18. saj. ballett .
Tšaikovski ballett. Vene, nõukogude, eesti heli-
loojate ballette.

17. Kerge muusika. 3 tundi

Klassikaline kerge muusika. Džässmuusika iseloom,
sisu. Džässmuusika arengulugu.

Repertuaar muusika kuulamiseks:

E. Aav

Stseene ja aariaid ooperist "Vikerlased".

J.S. Bach

Aaria kantaadist nr. 213

Gavott inglise süidist nr. 6

Sonaat nr. 1 orelile Es-duur

Fuuga g-moll

Prelüüd (fantaasia) ja fuuga do-min.

Fantaasia ja fuuga e-moll

Kontsert klavessiinile, flöödile, viiulile ja kammer-
orkestrile a-moll

Kohvikantaat

L. Beethoven

Sümfooniad III, V, IX

Klaverisonaadid f-moll op.57 ja cis-moll op. 27

5. sonaat tsellole ja klaverile D-duur op. 102 nr. 2

6. sonaat viiulile ja klaverile A-duur op. 30

Avamäng "Egmont"

G. Bizet

Stseene ja aariaid ooperist "Carmen"

A. Borodin

Stseene ja aariaid ooperist "Vürst Igor"

Sümfoonia nr. 2

Nokturn kvartetist nr. 2

Brahms

Ungari tants nr. 5

2. kontsert klaverile orkestriga Sib-maž op. 83

F. Chopin

Etüüde

Masurkasid

Prelüüde

Poloneese

Ballaade

Nokturne

1. kontsert klaverile orkestriga c-moll op. 11

C. Debussy

Aiad vihma

- Kuuvalgus
Tulevärk
- A. Dvorak
Humoresk
Mustlasmeloodia
Slaavi tants nr. 2
- G. Ernesaks
koorisüit "Kuidas kalamehed elavad"
kantaat "Laul, ava tiivad"
katkendid ooperist "Tormide rand"
- H. Eller
Sümfooniline poeem "Koit"
- R. Glier
Kontsert häälele orkestriga
Hümn suurele linnale b. "Vaskratsanik"
- M. Glinka
Stseene ja aariaid ooperist "Ivan Sussanin"
Avamäng ooperist "Ruslan ja Ludmilla"
Avamängud "Õo Madriidis", "Aragoonia hota"
- G. Gershwin
"Rhapsody in Blue"
Porgy ja Bess duett ooperist "Porgy ja Bess"
- E. Grieg
Muusikat süidist "Peer Gynt"
Norra tants
Sonaat nr. 3 viiulile ja klaverile.
- J. Haydn
Retsitatiiv ja aaria orat. "Loomine"
Serenaad keelpillikvartetist
Sonaat do-min.
- G. Händel
Aariaid ooperitest "Rodelinda" ja "Julius Caesar"
Ariooso kantaadist "Dettinger Te *Deum*"
- A. Hatsaturjan
Kontsert viiulile orkestriga
Muusikat b. "Gajanee"
- Muusikat Lermontovi draamale "Maskeraad"

21
D. Kabalevski

Koor "Meie lapsed" "Reekviemist"

V. Kapp

Kooripoeem "Põhjarannik"

Tokaata orelile

R. Leoncavallo

Rets. ja Canio ariooso oop. "Pajatsid"

F. Liszt

Sümfoonilised poeemid nr. 3, 4, 5, 6

Tsükkel "Rännuaastad"

W. A. Mozart

Reekviem

Stseene ja aariaid ooperitest "Võlufloot",

"Figaro pulm", "Don Juan"

Memuette

Kontsert kahale klaverile orkestriga Es-duur

M. Mussogorski

Stseene ja aariaid oop. "Boris Godunov"

Pildid näituselt

Katkendeid tsüklist "Su^uma laulud ja tantsud"

Neegrispirituaale

S. Prokofjev

Sümfoonia nr. 1

Kontsert nr. 1 klaverile orkestriga

Sümfooniline muinasjutt "Petja ja hunt"

Kantaat "Aleksander Nevski"

Muusikat ooperist "Sõda ja rahu", balletist "Romeo ja Julia"

A. Pärt

Sümfoonia nr. 1

Perpetuum mobile

Kollaaž teemal B-A-C-H

Kantaat "Meie aed"

S. Rahmaninov

1. kontsert klaverile orkestriga fa min. op. 1

Etüüd-pilt op. 39 nr. 5

M. Ravel

Boolero

Hispaania capriccio

Rimski-Korsakov

Sümfooniline süit "Scherezade"

Stseene ja aariaid ooperitest "Sadko", "Lumivalguke",
"Muinasjutt tsaar Saltaanist"

M. Saar

Laule segakoorile

A. Rubinstein

Aariaid ooperist "Deemon"

F. Schbert

8. sümfoonia

Metshaldjas

Ekspromte

Laule

A. Schönberg

Katkend kantaadist "Tunnistaja Varssavist"

J. Sibelius

sümfooniline poeeb "Finlandia"

7. sümfoonia C-duur op. 105

4. legendi sümf. orkestrile op. 22

D. Šostakovits

Süit "Nukkude tantsud"

Kontsert viiulile orkestriga op. 99

7. sümfoonia (lõik)

I. Stravinski

Lõik balletist "Petruska"

P. Tšaikovski

Stseene ja aariaid ooperitest "Jevgeni Onegin",
"Padaemand"

Katkendeid balletidest "Pähklipureja", "Luikede järv"

Sümfoonialid nr. 4 ja 6

Aastaajad

Romansse

26
E. Tamberg

Concerto grosso F-duur
Kunpaisteoratorium

E. Tubin

Sümfoonia nr. 6

G. Verdi

Stseene ja aariaid ooperitest "Rigoletto", "Othello",
"Traviata", "Aida"

Ave Maria

Stabat Mater

R. Wagner

Romanss (Wolframi) ooperist "Tannhäuser"

Kasutatav kirjandus:

Danko, L.	"Sergei Prokofjev"	T 1969
Гингольд Л.	"В поединке с судьбой"	M 1968
Гродзенская Н.	"Школьники слушают музыку"	M 1969
Jürisson, I.	"Heliloojad romantikud"	T 1967
	"Palestinaast Bachini"	T 1966
	"Vanast muusikast"	
	"Viini klassikaline koolkond"	
Кунин И.	"П.И. Чайковский"	M 1965
Loengkontserdid	"Antonin Dvorak"	T 1967
	"Jean Sibelius"	T 1964
	"Sergei Prokofjev"	
	"Villem Kapp"	T 1964
Мильштейн Я.	"Лист"	M 1958
Normet, L., Tõnson, H.	"Operett"	T 1963
Ojakäär, V.	"Džässmuusika"	T 1966
Popova, T.	"Muusikalised žanrid ja vormid"	T 1964
Päts, R.	"Muusikalisest kasvatuses üldhariduslikus koolis"	T 1962
Rannap, H.	"Toost muusikaringides"	T 1960
Sepp, H.	"Heino Eller sõnas ja pildis"	T 1967
Solovtsov, A.	"Fryderyk Chopin"	T 1965
Соловцова Л.	"Джузеппе ерди"	M 1969
Soomere, U.	"Kuulata, mõista, hinnata"	T 1969
Tormis, L.	"Besti balletist"	T 1967
Vahter, A., Normet, L.	"Noukogude Eesti muusikast"	T 1965
Васильев Л.	"Франц Шуберт"	L 1969
Waldorff, J.	"Polüümne saladused"	T 1970
50 oper / 50 опер		L 1962 L 1962
T Ped I loengukonspektid		T 1964-1968

3-5/292

3.8.72

Programmi tagantatud
 aruandega sead. L. E. S. E.
 VIII kl.

Võru rajoon Rõuge 8-kl. kool

Nut programmi
 järele ei ole
 jääd hõlpsalt
 vast. aruandele!

28

Fakultatiivne - muusikaõpetus

PROGRAMM

Igas inimeses peitub tung ilu otsimiseks. Igal inimesel on teatud määral kunstilisi andeid. Kunstist peab aru saama, teda armastama. Ta peab ühendama tunnet, mõtet ja tahet, tõstma neid kõrgemale.

Laul pakub lastele esteetilist meelelahutust ja võimaldab neil varakult osa võtta sellest üldrahvalikust ja kättesaadavast musitseerimise vormist. Selleks ette nähtud nädalatund ainena võimaldab ainult kogu tööd teha miinimumi piires. Fakultatiivne tund annaks aga võimaluse parandada kõiki jäänud lünki ja laiendada üldisi muusikalisi teadmisi ja oskusi. Paljud õpilased siirduvad õppima kutsekoolidesse, kus muusikaga peaaegu ei tegelda. Tegutseb vaid lauluring, milleks peab laulmine igati käes olema.

Programm koosneks neljast osast:

1. Laulmine (solfedzeerimine ja häälematerjali arendamine).
2. Mõne muusikainstrumendi tundmaõppimine ja sellel võimetekohane musitseerimine.
3. Tutvuda üldise muusikaajalooga ja põhiliselt just eesti muusikaajalooga ning tunda ja teada tähtsamaid heliloojaid.
4. Osata muusikat kuulata ja hinnata.

I

Laulmine vähemalt 2-häälne, viispidamise saavutamine. Laulmine saatena ja saatetena. Hiljem lisada laulude saated ka õpilaste esituses (kitarr, trumm, akordion).

Õppida vähemalt 8 mitmehäälset laulu ja korrata varemõpitud.

Harjutusi hääle kvaliteedi, õige hingamise ja hea diktsiooni

ni saavutamiseks. Pearõhk solfedžeerimisele. Rütmi vormide kordamiseks mitmesuguseid rütmiharjutusi.

II

Õpitava instrumendi tundmaõppimine. Esmalt saatmine duurile abil, hiljem meloodiline mitmehäälsus. Selleks mitmesuguseid harjutusi, lihtsamate laulude saatmine. Lihtsamaid meloodiaid mitmehäälselt mängides annab võimaluse õpilasele kõlataju arenemiseks.

III

Korrata kõiki läbivõetud muusikuid ja teada neid ajaloo perioodide ja päritolu järele:

1. Üldjoontes muusika arenemisest 14.-18. saj. Kuidas arenes ooper.

2. 17.-18. saj. Viini klassikalise koolkonna esindajad - Gluck, Haydn, Mozart.

18.-19. saj. Beethoven, Schubert, Veber, Schumann, Rossini, Liszt, Brahms, Chopin, Verdi.

19.-20. saj. Põhjamaade esindajad - Grieg, Sibelius.

Vene klassikud - Glinka, Rubinstein, Borodin, Tšaikovski.

Nõukogude heliloojad - Prokofjev, Hatšaturjan, Šostakovits.

3. Eesti muusikaajalooga tutvumine ja tähtsamad heliloojad:

a) rahvalooming ja vanad rahvapillid,

b) koorilaulu ja pillimuusika periood,

c) kunstilise taseme tõus 20. sajandil,

d) ooperi tekkimine,

e) muusikaelu- ja helilooming Nõukogude Eestis.

IV

Muusikakuulamine on seotud tundmaõpetud heliloojatega. Kuulata nii instrumentaal- kui vokaalmuusikat. Korrata VIII klassi programmis õpitavate muusikavormide tundmist.

Kasutatav kirjandus: "Muusikalisi lehekülgi", "Eesti heliloojad ja muusikateadlased", Uno Soomre "Kuulata, mõista, hinnata", "Tööst muusikaringides", "Muusikaajalugu kesk-koolile".

В ГОРОНО

от 33 средней школы.

Примерная программа
факультативного курса
"Основы музыкальной культуры".
для уч-ся III кл.

Составила преподаватель нем.
Бухнова Т. Ив.

Наиб. критич.
составил автор.
М. М. Таран
04.06.74.

3-5/160 5.06.74

31

УП класс.

Tallima 33. bezasos
1974/75. o-a.

ОБЪЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА.

Лубачевская школа
Кантон
Образование
12.06.74.
1974/75.
Jew

В решении задач, поставленных перед общеобразовательной школой, – воспитать людей всесторонне развитыми, образованными, гуманными, с высокими нравственными идеалами, эстетическими вкусами – Музыка играет важнейшую роль.

Особое значение приобретает музыкальное воспитание в обще – образовательной школе, которое осуществляется на обязательных занятиях,

Цель его – углубить интерес и любовь к музыке и сформировать их художественный вкус, так как основой формирования вкуса является знание музыки.

В программу факультативного вкуса вошли лучшие произведения русской, зарубежной и современной музыки, тот "Золотой фонд " музыкального творчества, без знания которого " человек не есть полностью человек." А.И.Герцен.

На первом этапе факультативных занятий по данной программе (темы I, II, III) учащиеся знакомятся с более легкими для их восприятия произведениями, то есть такими, которые опираются в основном на бытовые жанры (например, песни, танцы) Из произведений крупной формы учитель отбирает для учащихся, не имеющих навыков слушания музыки, доступные им фрагменты.

На втором этапе руководитель развивает у учащихся осознание программной музыки (тема У) (тема УП)

На третьем этапе учащиеся закрепляют приобретенные ими знания на уроках пения о песенном творчестве Советских композиторов (тема УІ).

В теме № УІ учащиеся знакомятся с формой Маршевой музыки. Знакомство с творчеством.

Советским композиторов классиков ограничится краткими биографиями. Прокофьева, Шостаковича и Кобелевского и отдельными доступными произведениями (тема УІІІ)

На четвёртом этапе. — перед учащимися ставятся новые задачи. Знакомство с операми на сказочные сюжеты (тема IX). Особенно активной должна стать их самостоятельная деятельность в качестве докладчиков, они готовят доклады, обобщения о музыке под руководством преподавателя.

Знакомство учащихся с зарубежной музыкой (по теме № 8) проходит очень кратко — кратко биография. Моцарта и Бетховена и их произведения I-я часть симфонии. Моцарта — Бетховена " Лунная соната ", Аппассионата.

(Тема XI) Познакомит учащихся с биографиями русских композиторов:

I) Бородин П.П., Мусоргский М.П. Римский — Корсаков Н.А. и с их наиболее доступными и интересными для юношества произведениями. Знакомство с П.И. Чайковским ограничивается в основном опера " Евгений Онегин " некоторые отрывки и I — я часть концерта для ф — но с оркестром (фрагмент).

Произведения ряда композиторов изучаются в русле определённой темы, или наиболее характерной для этого композитора, или представляющей для нас особенный интерес благодаря воспитательному значению её содержания.

(XIII тема) обобщающая тема, заключительная.

Некоторые темы построены с учётом соединения музыкальных факультативных занятий с внеклассными мероприятиями, например, с организацией литературно — музыкальных вечеров силами учащихся. С темами факультативного курса, могут быть связаны литературно — музыкальные вечера. Связь предлагаемой программы факультативного круга " Основы музыкальной культуры " с литературой " историей " а так же с темами музыкально — литературных вечеров помогает поддерживать интерес к музыкальным занятиям. Факультативный курс предполагает проведение занятий в различной форме: беседы учителя с прослушиванием музыкальных произведений, обсуждение музыки учащимися, выполнение практических заданий и др. Помимо подготовки вечеров, внеклассная работа может охватывать и посещение лекций — концертов городских филармоний, спектаклей, кинотеатров, выставок, музеев: Установление тесных контактов руководителей музыкальных факультативов с преподавателями литературы старших классов.

ПРИМЕРНЫЙ ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН

Т е м ы	Кол-во часов.
I. <u>Музыка и её выразительные средства.</u>	5
II. <u>М.И. ГЛИНКА, его предшественники и современники.</u>	3. 5
1. Предшественники и современники М.И. Глинки Верланов, Гурилёв, Алябьев.	
2. М.И. Глинка - основоположник русской классической музыки.	
III. <u>Танец и танцевальные жанры в музыке.</u>	6.
1. Старинные западно европейские танцы: Гавот, менуэт.	
2. Мазурка и полонез в творчестве Ф. Шопена и др. композиторов.	
3. Вальс в музыке композиторов XIX и XX в в.	
4. Русская песня и пляска.	
IV <u>Народная песня.</u>	6.
1. Народная песня прошлого.	
2. Жанры русской народной песни.	
3. Роль русской революционной песни.	
V. <u>Картинность и изобразительность в музыке.</u>	4.
1. Изобразительность в музыке.	
2. Картины природы в музыке.	
VI. <u>Песни советских композиторов.</u>	6.
1. Песни гражданской войны.	
2. Песни о Родине	
3. Песни великой Отечественной войны.	
4. Песни послевоенного периода.	

140+2

УП. Програмная музыка.

6 час.

1. Широкое и многообразное содержание
програмной музыки в творчестве русских
и зарубежных композиторов.

УШ. Советская музыка.

6 часов.

1. Прокофьев.
2. Шостакович.
3. Кабалевский.

IX. Сказочные оперы.

6 часов.

1. Русские сказочные оперы.
2. " Руслан и Людмила."
" Сказка о царе Салтане"

X. Зарубежная музыка.

4 часа.

1. Моцарт - Симфония. Соль - минор
I-я часть (фрагмент.)
2. Бетховен - Патетическая
соната, I-я часть (фрагменты);
Лунная соната; Аппассионата (фрагменты);

XI. Страницы истории в русской музыки.

6 часов.

1. А.П. Бородин.
2. М.П. Мусоргский
3. Н.А. Римский - Корсаков.

XII. Выступлениях САЙКОВСКИЙ П.И.

4 часа.

1. Вступление; ариозо Ленского
" Я люблю Вас " ария Онегина....
2. " Когда бы жить домашним кругом"...
из Оп. Е. Онегина.
2. I концерт для ф-но с оркестром,
I-я часть (фрагмент.)

ХШ. Заключительная беседа.**6 часов.**

1. Как рождается музыкант ?
 2. Дирижер и оркестр.
 3. О песни и певцах.
 4. "Детская - Это хорошо или плохо" ?
-

70 часов.**ЛИТЕРАТУРА.**

Вайкоп Ю. Гусин И. - Краткий биографический словарь композиторов
Л. Муз. Гиз. 1967 г.

Энциклопедический словарь муз.

М. Госнаучиздат, 1959 г.

З. Смирнова " Русская музыкальная литература."
Издательство " Музыка " - 1971 г. Москва.

Брименкова Б. - " Танцевальные жанры. М....,
Музгиз в 1962 г.

" Музыкальная литература."

(для музыкальных школ)

Издательство " Музыка " Ленинград 1970 г.

Шилова - Горская Е.С. - " Програмная музыка "

Музгиз 1961 г.

Хептова С. Рассказ о " Лунной сонате ".

Черная Б. " Моцарт " - Муз. Гиз, 1961 г.

Колосова Н. " Здравствуй музыка." Издательство ЦК ВЛКСМ
" Молодая гвардия " Москва 1964 г.

Данилевич Л. " Книга о Советской музыке". М... Музизд. 1962 г.

Данилевич Л. Творчество Кабалевского М. , "Совет.композитор" 1961

Галина - Левашева - " Музыка и музыканты". Издат. " Детская литература". Ленинград 1969 г.

Мартынов И. " Шестакович" М..." Советская Россия" - 1962 г.
Посещение театра, просмотр кинофильмов.

Muusika Fakultatiivkursuse programm.

Kursuse eesmärgiks on õpilaste muusikaliste teadmiste ja noodistlaulmise oskuse süvendamine ja avardamine. Õpetuse sisuks on üldharidusliku kooli muusikalise kasvatuse programmiväline materjal, mis on vajalik eriti kaasaja muusika ja ideoloogilise võitluse objektiivsemaks hindamiseks.

P R O G R A M M

9 klass - I poolaasta 2 õppetundi nädalas
 II poolaasta 4 õppetundi nädalas

I poolaasta. Erinevate rahvuste rahvamuusika on ühiskondliku elu peegeldaja.

Rahvamuusika ja meie kaasaeg.

Rahvamuusika on aluseks enamikule ka kõige uuematele stiilidele ja vooludele.

II poolaasta Klassikalise muusika sisu ja vormi ülemtäiuslikkus.

Vabadusvõitluse teema klassikalises ja kaasaegses muusikas.

10. klass

I poolaasta 2 õppetundi nädalas

Nõukogude Liidu rahvaste muusikakultuurist.

Märkus : muusika fakultatiivkursuse programmi ajakavast 3/4 kasutatakse praktiliseks tööks mitmehäälses laulukooris.